все Полісся яке посідає гідне місце у світовій гармонії, порушення якої призводить до загибелі біосфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрієнко Т.Л. Край лісів та імлистих боліт. - К., 1988.
2. Акимушкин И. Мир животных М.,1989.
3. Брем А.Э. Жизнь животных. - М.,1989.
4. Бэмс Р.А. Кузнецов А.В. Птицы лисов и гор СССР. - М.,1981.
5. Бабенко В.Г., Кузнецов А.А. Птицы Красной книги СССР. - М.,1986.
6. Воїнственський М.А. Птахи наших лісів. - К., 1999.
7. Воїнственський М.А. Природозаповідний фонд України. - К., Реєстр-довідник, 1986.
8. Воїнственський М.А. Птахи. - К, 1984.
9. Горлицький М.І. З природою на самоті. - К., 1986.
10. Головач О.Ф., Грищенко В.Н., Серебряков В.В. Современная живность, распространение и миграция аиста черного на Украине. - К.,1984.
11. Горбань М.М. Численность черного аиста на западе Украины. - К.,1989.
12. Грищенко В.М. Рік чорного лелеки на Україні: мета і завдання / орнітофауна на західних областей України.

РЕЗЮМЕ

В роботі О. Сосновченка зроблена спроба загострити увагу на збережені зникаючої одиниці біосфери та символу України - одного із видів лелеки чорної (бусла).

Зібрані та узагальнені дані, особливо розташуванню лелеки чорної в межах Рівненської області, представляють відповідний інтерес. Приведені дані по кількості та розташуванню заказників, заповідників тощо.

В работе А. Сосновчика сделана попытка заострить внимание на создании исчезающей единицы биосферы и символа Украины — одного из видов аиста черного. Собранные и обобщенные данные, особенно по расположению аиста черного в границах Ровенской области, представляют соответствующий интерес.

Приведены данные по количеству и расположению заказников и заповедников.

МОТИВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Поташнюк Р.З.,
Поташнюк І.В.,
Марциновський В.П.

Міжнародний університет «РЕГІ» імені академіка Степана Дем 'янчука,
Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

Анотація: Наводяться результати вивчення мотивів професійного самовизначення та ціннісних орієнтацій студентів вищих закладів освіти.

Ключові слова: мотиви професійного самовизначення, ціннісні орієнтації, студенти, вищі заклади освіти.

Аннотация: Приводятся результаты изучения мотивов профессионального самоопределения и ценностных ориентаций студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: мотивы профессионального самоопределения, ценностные ориентации, студенты, высшие учебные заведения.

Annotation: Potashnyuk R.Z., Potashnyuk I. V., Martsunovsky V.P. The results of the investigation of professional self-determination and students- priorities orientations at higher educational establishments are presented here.

Key words: professional self-determination, priorities orientations, students, higher educational establishments.

Постановка проблеми. Освіта взагалі і вища освіта, зокрема, відіграє в суспільстві унікальну роль: вона відтворює особистість, озброює її знаннями, формує світогляд і творчі

здібності, виховує як патріота і громадянина - тобто реально готує майбутнє суспільства. І від того, якою буде наша освіта, без перебільшення, залежить майбутнє держави: народу і культури [1,2, 3,].

Концепція розвитку вищої освіти в Україні передбачає докорінні зміни у визначенні мети та змісту навчання, його форм та методів, що знайшло відображення у фундаментальних працях провідних вчених-освітян України [5,6].

Як свідчить досвід багатьох країн світу, лише високорозвинута система освіти може стати надійним фундаментом всебічного духовного та ефективного економічного розвитку держави [7]. Важливою умовою успішного формування професійно-педагогічної спрямованості майбутніх педагогів є характер смислоутворюючих мотивів вибору особистістю майбутньої професії.

Структура особистості студента, його настанови і мотивації обумовлюють психологічну готовність майбутнього спеціаліста-педагога до викладання будь-якого предмету, яка складається з тісно пов'язаних між собою компонентів [4]: а) мотиваційного (позитивне ставлення до даного виду діяльності, бажання ним займатися); б) когнітивного (наявність необхідних знань, уявлень); в)гностичного (володіння способами та прийомами, що необхідні в даному виді діяльності); г) емоційно-вольового (самоконтроль, здатність відчувати задоволення від роботи і т. ін.); д) оціночного (самооцінка своєї професійної підготовки).

Вивчення мотивів професійного самовизначення та ціннісних орієнтації студентів проведено у відповідності до плану науково-дослідницької роботи факультету здоров'я, фізичної культури і спорту Міжнародного університету «РЕГІ» імені академіка Степана Дем'янчука. **Постановка завдання.** Метою даного дослідження було вивчення мотивів професійного самовизначення та ціннісних орієнтації студентів біологічного та факультету фізичної культури, які освоюють спеціальність «біологія» і «фізична культура».

Результати дослідження. З метою виявлення мотивів професійного самовизначення було проведене опитування студентів I-V курсів біологічного факультету Волинського державного університету ім. Лесі Українки, Рівненського гуманітарного університету за переліком можливих мотивів вступу до університету (які виявлені під час бесід із студентами).

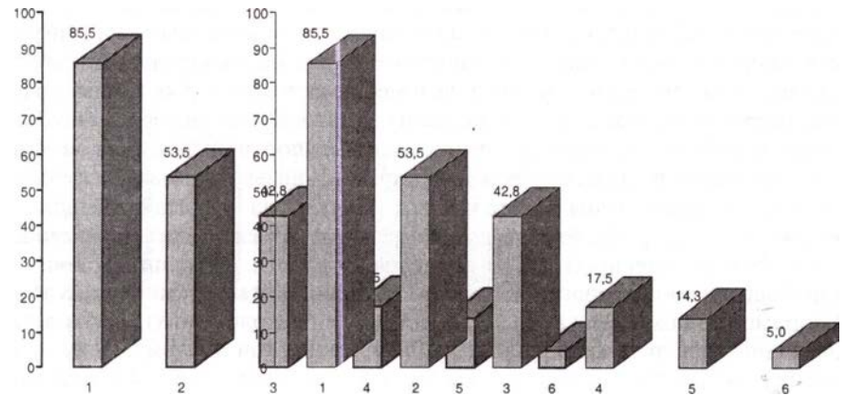

Результати анкетування дали можливість визначити ранговий розподіл мотивів вибору педагогічної професії (рис.1).

З рисунка видно, що провідним чинником вибору професії майбутнього викладача біології є інтерес до професії, цей вибір зроблено ними самостійно (85,5%). Щоб сформу-

вати професійно-педагогічну спрямованість таких студентів, потрібно спеціально орієнтувати їх на педагогічну діяльність.

Рис. 1. Ранговий розподіл мотивів вибору професії майбутніми викладачами біології

Примітки:

1. Інтерес до вибраної професії - 85,5%
2. Можливість отримати кваліфіковану освіту - 53,1%
3. Можливість творчого вираження себе у професії - 42,8%
4. Бажання вчити, виховувати - 17,5%
5. Усвідомлення потреб суспільства - 14,3%
6. Можливість отримати диплом - 5,0%

Другу рангову позицію займає мотив, який має соціальний зміст (можливість отримати кваліфіковану освіту). Сформувати стійкий інтерес до професії у таких студентів дуже складно.

Третє рангове місце займають мотиви, що сприяють творчій реалізації себе у професії. Ці студенти обрали професію за покликанням, цінують закладений в ній творчий потенціал, прагнуть до пошуку індивідуального стилю діяльності. Формування професійно-педагогічної спрямованості у таких студентів може проходити досить успішно.

Четвертому рангу відповідає мотив, зміст якого передбачає вчити, виховувати. Низька вираженість цього мотиву пояснюється тим, що у студентів не достатній досвід самостійно-педагогічної діяльності.

Наступний мотив, який займає п’яту рангову позицію, характеризує усвідомлення респондентами потреб суспільства в обраній ними професії. На нашу думку, студенти, які мають таку мотивацію, володіють високо розвинутим самоусвідомленням і здатні до об’єктивного оцінювання себе і діяльності.

За результатами проведених нами досліджень розчарувались у виборі професії 5,3% студентів. Основними причинами розчарування у професії є: низький рівень оплати за професійну працю; проблеми працевлаштування, неможливість отримати місце роботи за фахом; держава не дбає про майбутніх фахівців з вищою освітою, заклади освіти державою в достатній мірі не фінансуються.

Основними недоліками змісту навчання професії педагога студенти вважають: в програмі навчання багато «зайвих» предметів, а вивчення яких витрачається багато часу; потреба в збільшенні годин на вивчення предметів за спеціалізацією; низький рівень викладання з окремих предметів.

При опитуванні студенти відмітили недоліки в організації навчання у вузі: слабке матеріальне забезпечення навчально-виховного процесу; недостатньо оснащені навчальні кабінети, спортивні зали, відсутність спортінвентарю; незадовільна освітленість аудиторій, недостатня оснащеність необхідними меблями; в аудиторіях взимку холодно; не вистачає підручників, технічного обладнання аудиторій для вивчення іноземних мов, бібліотеки потребують поповнення; не проводяться спортивні змагання, вечори відпочинку; не організоване дозвілля (екскурсії, поїздки); низький рівень обслуговування в гуртожитках; не організована робота їдалень; несвоєчасна виплата стипендій.

Вивчення суб’єкта професійної діяльності не може обмежуватись характеристиками підготовленості, майстерності і якості виконуваної роботи. Не менш важливим є визначення індивідуально-психологічних якостей людини, її стану, потенційних можливостей. З допомогою комплексу методик (перш за все психологічних) можна встановити «психологічний портрет» як окремого індивіда, так і групи в цілому, визначити ведучі компоненти психологічної структури особистісних якостей і виявити їх взаємозв’язки і взаємообумовленість. І при цьому дати оцінку таким важливим психічним функціям і характеристикам, як, наприклад, мотивація і ціннісні орієнтації окремих осіб і соціально-професійних груп. Ускладнення психодіагностичної процедури може бути досягнуто шляхом поєднання двох методів - комплексного і лонгітудінального. Так організація комплексних досліджень з включенням лонгітуда є найбільш ефективною з точки зору вирішення завдань прогнозування психологічних ситуацій, виявлення професійної спрямованості особистості.

Система ціннісних орієнтацій визначає змістову сторону спрямованості особистості і є основою її відношення до оточуючого світу, до інших людей, до самого себе, складає основу світогляду і ядро мотивації жи ттєвої активності.

Ціннісні орієнтації є компонентом не тільки свідомості, але й поведінки. Від того, які цільові настанови людина реалізує у своїй поведінці, залежить її спосіб життя.

Ми провели вивчення структури ціннісних орієнтацій.

В дослідженні взяли участь 132 студенти біологічного факультету та 57 студентів факультету фізичної культури.

Встановлено, що студенти біологічного факультету (переважно дівчата), досить чітко визначились у своїх життєвих цінностях. У 55,2% студентів на першому місці є блок фізичних цінностей (здоров'я), поряд з цим кожен третій студент (30,4%) на першому місці віддає перевагу блоку родинних цінностей (створення сім'ї). На другому місці системи цінностей студенти віддають перевагу професійним цінностям (36,0%). Третє місце у цих студентів займають цінності матеріальні (32,0%), четверте - родинні (створення сім'ї) - 31,2%. Встановлено досить низький рівень культурних цінностей (17,4%) (рис.2). Третя частина опитаних студентів (33,6-37,7%) поставили культурні цінності на 1Г^{е}, 12'^{е}, 13'^{е} місця.

При вивченні структури ціннісних орієнтацій ми одержали відмінності з досліджуваної проблеми у студентів факультету фізичної культури. Протягом навчання в інституті здоров'я і фізичної культури молоді (який створено на базі факультету фізичної культури при Волинському державному університеті імені Лесі Українки), проводилось їх професійне формування при вивченні дисциплін психолого-педагічного (педагогіка, психологія), біологічного (анатомія, загальна, вікова і спортивна фізіологія, гігієна та ін.), спортивного циклу.

На першому місці 67,5% студентів цього факультету віддають перевагу фізичним цінностям (здоров'я). 45,9% опитаних студентів на друге місце поставили професійні цінності. Третє рангове місце займають матеріальні цінності (24,3%), четверте і п'яте рангове місце - відповідно родинні (21,6%) та культурні цінності (21,05%) - рис.3. Слід відмітити, що культурні цінності у студентів факультету фізичної культури теж мають не високий рейтинг і у 35,0-48,1% опитаних знаходяться на 12'^{му} та 13'^{му} місці.

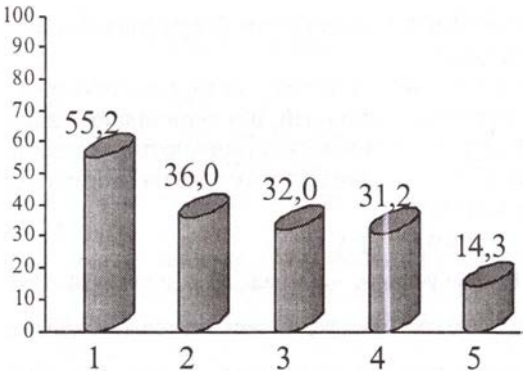

Рис. 2. Ранговий розподіл ціннісних орієнтацій майбутніми біологами

Примітки:

1. Фізичні цінності (здоров'я) - 55,2%
2. Професійні - 36,0%
3. Матеріальні - 32,0%

4. Родинні - 31,2%
5. Культурні -14,3%

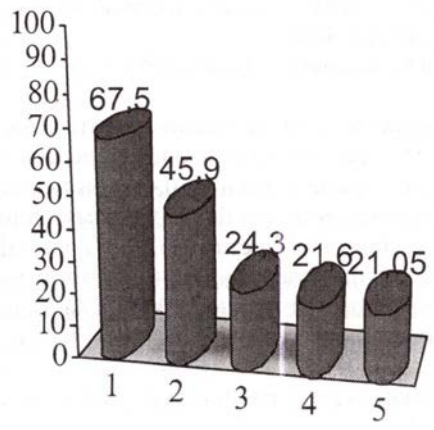

Рис. 3. Ранговий розподіл ціннісних орієнтацій майбутніми вчителями фізичної культури.

Примітки: 1. Фізичні цінності (здоров'я) - 67,5%; 2. Професійні - 45,9%; 3. Матеріальні - 24,3%; 4. Родинні - 21,6%; 5. Культурні - 21,05%.

Висновки. Отже, в процесі дослідження виявлено, що інтерес до професії впливає на емоційно-ціннісне ставлення до самовизначення перспектив майбутньої діяльності. Тому, щоб сформувати професійно-педагогічну спрямованість студентів, потрібно посилити спеціальне орієнтування на педагогічну діяльність.

Перші рангові місця в ряду запропонованих двадцяти ціннісних орієнтацій займають фізичні (фізичне здоров'я, фізичний розвиток) і професійні цінності (високий професійний рівень, професійне самоудосконалення), але питома вага осіб, що надають їм перевагу, на наш погляд не висока. У процесі професійної підготовки майбутніх спеціалістів виникає гостра потреба формування професійно-педагогічної спрямованості особистості студентів, в першу чергу їх життєвих цінностей.

Цю потребу необхідно забезпечити через освіту шляхом створення програм, які складуть цілісну систему організації оздоровчих технологій, що відповідають діяльнісному підходу до навчання, активізують пошукову активність і створюють максимально сприятливі умови для розвитку творчої особистості, для свідомого життєтворчого ставлення до себе, довкілля, збереження свого здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азаров Ю.П. Искусство воспитывать: Кн. для учителя. - 2-е изд., испр. и доп. - М.: Просвещение 1985.-149с.
2. Айтман Р.И., Герасев А.Д. Основные задачи и проблемы подготовки педагогов-валеологов // Валеология,- 1997.-№2.-С.21.
3. Верзилин Н.А., Лисенко И.А. Организационно-педагогические аспекты инноваций в системе безпрерывного образования физкультурных курсов в Украине // Фізичне виховання, спорт і здоров'я в сучасному суспільстві: 36. наук, праць. ВДУ ім. Лесі Українки. - Луцьк: Підприємство «Media», 1999.-С.126-130.
4. Деркач А.А., Орбан Л.Э. Акмеологические основы становления психологической и профессиональной зрелости личности.-М.:РАУ, 1995.-208С.
5. Зязюн І.А. Лебедик Н.П. Социальная зрелость и пед. мастерство будущего учителя // Советская педагогика.-1991 ,-№6.-С.74-78.
6. Ничкало Н.Г. Працювати на майбутнє *И* Радянська школа. - 1990.-№10.-С.76-83.
7. Операйло С.И., Щербина В.А. Физическая культура и биогуманитарная подготовка студентов вузов - К., 1995.-240с.